

Erdélyi Múzeum 2011. 2 **Abstracte și cuvinte-cheie**

Tapodi Zsuzsa: Micro- și macroregiuni, centru și periferie la începutul secolului 21

***Cuvinte-cheie:** eurocentrism în literatură și în cultură, literatură națională, literatură universală, literatura maghiară din Transilvania, dihotomia centru-periferie, teoria rețelelor*

Eurocentrismul în literatură și în cultură a devenit recent subiectul unor critici dure. Comparația dintre valorile specifice ale literaturii naționale și valorile literaturii universale implică și conflictul dintre centru și periferie. Dezbaterile ciclice din jurul literaturii maghiare din Transilvania își au sursa în pierderea centrului și în existența la periferie.

Ar fi însă de dorit ca întreaga dihotomie între centru și periferie să fie înlocuită cu modelul oferit de teoria rețelelor în cazul vieții intelectuale a comunităților naționale minoritare. Pentru o cultură națională robustă și vie pare a fi mult mai avantajos să se bazeze pe o rețea de noduri care să interacționeze fără întrerupere decât pe monopolul unui singur centru.

Dávid Gyula: Raport final despre *Dicționarul Literaturii Maghiare din România* – în perspectiva viitorului

***Cuvinte-cheie:** Enciclopedia Literaturii Maghiare din România, circumstanțele editării și publicării, Editura Kriterion, Societatea Muzeului Ardelean (Erdélyi Múzeum-Egyesület), viața culturală a minorității*

Enciclopedia Literaturii Maghiare din România, care a ajuns la sfârșit cu volumul al cincilea în 2010, reprezintă una dintre realizările cele mai importante ale comunității literare și științifice maghiare din România.

Inițiatorul și coordonatorul primelor două volume a fost Edgár Balogh, indicele de bază al Enciclopediei fiind alcătuit de József Vencel. Începând cu al treilea volum, coordonatorul enciclopediei a devenit Gyula Dávid.

Anul de început al apariției enciclopediei a fost 1968. Primul volum (A–F) a apărut la Editura Kriterion, cu o copertă realizată de Ferenc Deák, urmat de volumul al doilea (G–Ke), finalizat în anul 1983, care nu a putut să apară însă decât în urma căderii dictaturii comuniste, în timp ce al treilea volum (Ki–M) a văzut lumina zilei în 1994, în ediția comună a Societății Muzeului Ardelean (Erdélyi Múzeum-Egyesület) și a editurii Kriterion, iar cel de-al patrulea (N–R) în 2002. Ultimul volum al enciclopediei literare, apărut în două părți, conține articolele T–Zs.

Conținutul total al celor cinci volume este de 4212 pagini de carte și conține contribuțiile a 228 de autori ai enciclopediei, realizate în decursul a patru decenii. Șaisprezece autori dintre aceștia semnează contribuții în toate cele

cinci volume ale enciclopediei. În afară de comitetul editorial format din zece persoane și care s-a reunit la începutul lucrărilor, partea cea mai mare din muncă a fost depusă de către coordonatorii de specialitate ai volumelor și de către coordonatorii teritoriali. Componenta echipei formate din acești coordonatori ai enciclopediei s-a modificat în timp.

Editarea și publicarea volumelor a fost realizată în circumstanțe foarte vitrege, din cauza intervenției cenzurii în primele două decenii ale editării volumelor, iar mai târziu din cauza dificultăților financiare care au îngreunat activitatea coordonatorilor. Acest întreg proiect nu a avut în spate sprijinul constant al unei anumite instituții, cu excepția ajutoarelor de diferite feluri acordate de Editura Kriterion, iar mai târziu de Societatea Muzeului Ardelean și de Casa Szabédi din Cluj-Napoca (Kolozsvár). Deseori, membrii comitetului editorial și-au desfășurat activitatea pe bază de voluntariat, în lipsa oricărei compensații materiale.

Enciclopedia trece în revistă la modul general reprezentanții literaturii maghiare din România în urma anului 1919. În acord cu concepția editorială stabilită încă de la început, care a putut fi respectată întocmai pe parcursul lucrărilor, înțelesul „literaturii“ a fost cel folosit în sensul cel mai larg al termenului. Coordonatorii enciclopediei s-au referit, în acest fel, la întreg domeniul vieții literare maghiare din România, cu încadrarea chiar și a altor sectoare asociate cu literatura, printre care unele domenii ale artelor plastice sau literaturile de specialitate din domeniul teoriei muzicale sau a artelor teatrale, precum și instituțiile pentru sprijinirea vieții spirituale.

Evenimentele care au precedat anul 1919, dată aleasă ca punct de plecare pentru enciclopedie la insistența autorităților, au putut fi incluse în introducerea volumelor sub forma unor articole sintetice, iar referințele la literatura clasică și cea contemporană din Ungaria sunt prezente numai în cadrul articolelor care prezintă relațiile și soarta operelor unor autori maghiari din România de o valoare excepțională. Enciclopedia conține în mod exclusiv articole referitoare la autorii care au fost prezenți, prin intermediul creației lor, în viața spirituală a minorității maghiare, în urma alipirii Transilvaniei de România.

În prezentarea de față, coordonatorul principal al ultimelor volume din enciclopedia literară sintetizează condițiile nașterii proiectului și problemele apărute în urma concepției editoriale schițate mai sus. Autorul vorbește și despre dificultățile întâmpinate pe parcursul activității de editare și de modificările aduse planului inițial. În sfârșit, Gyula Dávid oferă și unele indicații cu privire la modurile și direcțiile în care eforturile depuse până acum ar putea fi extinse, bunăoară, prin intermediul reevaluării ideologiei impuse cu forța coordonatorilor enciclopediei, respectiv prin standardizarea și completarea informațiilor din volumele precedente, insuficiențe provenite din dificultățile de editare și de întinderea în timp a lucrărilor.

Újlaki-Nagy Réka: Chilianismul sâmbetiștilor

Cuvinte-cheie: *epoca reformei religioase, milenarismul sâmbetiștilor, credința în Iisus ca Mesia, mesianismul iudaic, activitatea lui Simon Péchi*

În mod regretabil, nici astăzi nu există încă o sinteză de ansamblu obiectivă referitoare la fenomenul milenarismului pe teritoriul culturii maghiare, deosebit de răspândit în perioada reformei religioase. Aceste manifestări ale entuziasmului religios, asociate cu milenarismul, au rămas în mare parte în afara interesului istoriografiei și în cele mai multe cazuri au fost tratate, de fapt, ca niște simple fantezii nebunești.

Opiniile specialiștilor diferă și cu privire la existența milenarismului sâmbetist. Studiul de față aduce dovezi textuale în sprijinul prezenței unor astfel de așteptări și încearcă să determine statutul credințelor milenariste. Problema se dovedește a fi deosebit de interesantă în măsura în care sâmbetiștii erau atașați de creștinism numai prin credința în Iisus ca Mesia. Teza milenarismului a ajuns, împreună cu reforma religioasă, și la sâmbetiștii care însă, datorită sistemului lor de credințe specific, s-au văzut nevoiți să dezvolte o concepție originală referitor și la această problematică. Așa cum studiul de față o demonstrează, se pare că, în cazul sâmbetiștilor, nu putem vorbi despre existența unor așteptări milenariste prea vii și înflăcărâte. La începuturile mișcării sâmbetiste regăsim încă idei derivate, în mare parte, din religia creștină, idei care, mai târziu, prin intermediul activității lui Simon Péchi, vor trece încet în mesianismul iudaic.

Baritz Ágnes: Traducerea în limba maghiară de către Suri Orvos Mihály a lucrării *Catholicus reformatus*

Cuvinte-cheie: *Mihály Suri Orvos, William Perkins, traducere în limba maghiară, literatură religioasă, secolul XVII*

Teologul și scriitorul puritan William Perkins a exercitat o influență considerabilă asupra literaturii maghiare din perioada modernității timpurii, numeroase opere ale sale fiind traduse și tipărite sau chiar retipărite pe parcursul secolului al XVII-lea în Ungaria.

Până în prezent, literatura de specialitate a considerat ediția din anul 1620 a operei *Catholicus reformatus* (titlul variantei în limba maghiară a volumului *A Reformed Catholike* al lui William Perkins, apărut la Cambridge în 1598) drept punctul de plecare în receptarea ideilor lui Perkins și, în general, a ideilor puritane în spațiul culturii maghiare.

Manuscrisul nr. 1430 din colecția de manuscrise a Societății Muzeului Ardelean (Erdélyi Múzeum-Egyesület), care face parte, în prezent, din fondurile Bibliotecii Centrale Universitare din Cluj-Napoca (Kolozsvár), conține însă o traducere mult mai veche, din anul 1602, realizată de Mihály Orvos Suri, student în acea perioadă la Academia din Heidelberg și cea din Herborn, din Germania, predicatorul reformat de mai târziu de la Sárospatak.

Studiul prezintă acest manuscris inedit, precum și viața și personalitatea traducătorului operei lui Perkins, foarte puțin cunoscute până acum.

Bányász Melinda: Punctele depistate și depistabile ale rețelei de relații privind recuperarea și publicarea unei opere literare din secolul al 18-lea

Miskolczy Ambrus: Interpretări Kazinczy din punctul de vedere al unui istoric

Cuvinte-cheie: *Ferenc Kazinczy, conștiința națională maghiară, istorie, literatură, istoriografia marxistă modernă, ritm, Jean-Jacques Rousseau, Gergely Berzeviczy, trenduri democratice, limba latină, Viena*

Ferenc Kazinczy, figura fondatoare simbolică a literaturii maghiare moderne, este, în același timp, și unul dintre personalitățile cele mai controversate în conștiința națională maghiară. Interpretările specialiștilor referitoare la activitatea sa diferă considerabil, până și reprezentanții trendurilor democratice exprimând opinii foarte diferite despre Kazinczy. Endre Ady, unul dintre cei mai importanți poeți ai culturii maghiare, l-a considerat pe Kazinczy drept un distrugător al limbii maghiare, în timp ce prietenul apropiat al lui Ady, Lajos Hatvany îl lăudase ca pe o figură excepțională a gândirii democratice maghiare, iar pentru cei de orientare antioccidentală din cadrul culturii maghiare, același Kazinczy a fost și a rămas dușmanul cel mai important. De asemenea, în contextul istoriografiei maghiare de orientare marxistă din anii '60-70 ai secolului trecut, Ferenc Kazinczy a devenit un fel de *persona non grata*, el fiind considerat un ideolog al așa-numitului naționalism feudal sau al naționalismului lingvistic intolerant, autorul lor favorit fiind Gergely Berzeviczy, care a propagat un fel de naționalism de stat supraetnic și hegemonia limbii latine. Dezbateră dintre cei doi autori a prefigură, de fapt, naționalismul liberal modern, și a pus capăt prietenii care i-a legat până atunci. Cu toate acestea, modelul dihotomic al construirii relației dintre aceștia trebuie considerat, la rândul lui, greșit. Consultarea surselor primare oferite de arhive a condus, dincolo de acest model, la următoarea alternativă: opțiunea lui Berzeviczy a favorizat un fel de dictatură a reformelor, în timp ce Kazinczy a susținut un tip de reformă mai puțin radicală și realizabilă mult mai lent, pe baze constituționale. În același timp, Berzeviczy era implicat în relații dubioase cu anumite cercuri politice de la Viena, față de care Kazinczy manifesta o adevărată fobie personală. Biografia acestuia din urmă reprezintă, de fapt, o istorie personală a fidelității de neclintit față de valorile iluminismului. Dialectica ideilor lui Ferenc Kazinczy este cea inspirată de ideile lui Jean-Jacques Rousseau. Influența lui Rousseau asupra lui Kazinczy este evidentă și există unele paralele și concordanțe chiar și între ideile celor doi gânditori cu privire la problema ritmului dezirabil al schimbării sociale și la procesul de construire a națiunii. În

urma anului 1956, imaginea lui Kazinczy în Ungaria a fost distorsionată și de noul trend antinațional în politică, în timp ce la Újvidék (Novi Sad) și la Cluj (Kolozsvár) biografia și opera acestuia s-a putut bucura de o prezentare mai puțin contaminată de ideologia comunistă oficială.

Szegedy-Maszák Mihály: Concepția despre națiune a lui Babits Mihály

Cuvinte-cheie: *Mihály Babits, poet maghiar, conceptul de națiune, Ernest Renan*

Poetul maghiar Mihály Babits a crescut pe ideile gânditorului francez Ernest Renan (1823–1892). Acest filosof a fost ales membru al Academiei Maghiare de Științe în 1859, iar ideile sale despre națiune au devenit cunoscute în mod universal în cultura maghiară spre sfârșitul secolului al XIX-lea. Pe întreg parcursul carierei sale, Babits a acceptat distincția introdusă de Ernest Renan între rasă, care are la bază etnia, respectiv națiune, categorie determinată de memoria colectivă. În alte privințe însă, ideile lui Mihály Babits s-au modificat în timp în urma anului 1920. Înainte de 1914, poetul manifesta o atitudine critică față de Monarhia Austro-Ungară, iar spre sfârșitul Primului Război Mondial, a fost cuprins de optimism în legătură cu posibilitățile progresului internațional. Tratatul de pace de la Trianon, semnat în 1920, l-au convins însă de naivitatea speranțelor sale. În 1928, Babits a publicat un eseu de întindere considerabilă despre cartea *La trahison des clercs* [Trădarea intelectualilor], scrisă de Julien Benda (1867–1956), un continuator al gândirii lui Renan. În acest text, poetul maghiar realizează o comparație între pierderea Alsaciei și a Lorenei în urma războiului din 1870 dintre Franța și Prusia, respectiv pierderea a două treimi din teritoriul Ungariei în urma Primului Război Mondial. Eseurile ulterioare ale lui Mihály Babits sunt caracterizate de două trăsături principale: pe de parte, aceste texte exprimă nostalgia autorului pentru trecut și viața de dinainte de 1914, pe de altă parte, prezintă moștenirea Antichității clasice ca un antidot împotriva avântului luat de naționalism în plan mondial.

Antal Balázs: Prezență în devenire. Reviste literare pe internet

Cuvinte-cheie: *reviste literare online în limba maghiară, bloguri literare, genuri literare, tipuri de texte*

Studiul relevă structura de bază a celor mai importante reviste literare online și bloguri literare în limba maghiară. Înainte de toate, autorul trece în revistă probleme principale care intervin în transferul online al conținutului stocat în cărțile tradiționale, printre care metodele complexe ale digitalizării cărților, dificultățile întâmpinate pe parcursul folosirii diferitelor software-uri pentru recunoașterea caracterelor scrise etc. În prezent, există trei feluri de reviste literare online în limba maghiară: site-uri de internet care publică doar o parte din textul tipărit în revista cu apariție tipărită, site-uri asociate cu reviste care apar

sub formă tipărită care publică și conținuturi exclusive online, precum și, în sfârșit, reviste, jurnale și bloguri literare cărora nu le corespunde nicio versiune tipărită. Autorul analizează probleme cum sunt cele legate de utilizatorii liberi și cei înregistrați, paginile interactive, conținuturile intermedia (imagini în mișcare sau sunete care apar în cadrul hipertextului) și diferențele dintre tipurile de fișuri .pdf și .html. Potrivit opiniei sale, publicarea online impune necesitatea unor genuri literare noi și a unor tipuri de texte inedite. Narativele și eseurile de întindere mare nu mai sunt funcționale în lumea internetului, fiindcă metodele de lectură ale publicului au trecut prin schimbări majore în epoca prezentă, dominată de noile mijloace mass-media. Internetul impune textul bazat pe știrile scurte și actuale, respectiv nuvela, reportajul, narrativele scurte și poemele. Pe deasupra, cele mai populare site-uri de literatură în limba maghiară (printre care litera.hu sau dokk.hu) au și conștiința faptului că cititorilor le place să își vadă propriile texte publicate pe site-uri în vecinătatea celor redactate de scriitorii profesioniști. Desigur, există încă multe alte probleme asociate cu publicarea online, iar acest studiu nu dorește decât să ofere o scurtă prezentare a acestei scene culturale aflate în permanentă schimbare.

Benda Mihály: Bulevardul Aragon, sau imaginea orașului în romanul *Hunok Párizsban* (Hunii la Paris) de Gyula Illyés

Cuvinte-cheie: Paris, Gyula Illyés, maghiarii, emigrația din 1919, literatură urbană, atmosferă, 1840, peisaj, plimbare

Poetul, scriitorul, eseistul și dramaturgul maghiar Gyula Illyés a emigrat la Paris în urma căderii Republicii Ungare în 1919. În timpul șederii sale în Franța, poetul a intrat în contact cu mișcarea proletară, precum și cu cercurile suprarealiste. Influențat profund de literatura franceză modernă, Illyés a adoptat, totuși, stilul realist în romanele sale. Scriitorul reflectează asupra perioadei emigrației în romanul *Hunok Párizsban* [Hunii la Paris]. Studiul se concentrează asupra următoarelor probleme principale în legătură cu acest roman: tipuri ale descrierii, peisaje panoramice, plimbări, atmosfera unor cartiere pariziene, caracteristicile stilistice ale pasajelor descriptive. Descrierea Parisului realizată de Gyula Illyés reprezintă un exemplu clasic al aceluși tip de literatură urbană care a fost inițiat la Paris în anii 1840 și care a fost dedicat celebrării diversității și dinamismului orașului modern. În centrul descrierilor realizate de Illyés se află așa-numitul *flâneur* sau plimbătorul citadin care însușește și reprezintă calitățile esențiale ale modernității urbane.

Bura László: Opera literară și personalitatea lui Pakocs Károly

Cuvinte-cheie: *Károly Pakocs (Pakots), poet, scriitor, literatura maghiară religioasă*

Studiul oferă o schiță sintetică despre opera poetului și scriitorului maghiar Károly Pakocs, realizată între anii 1924–1946. Poetul s-a născut la Oradea (Nagykároly) în data de 17 noiembrie 1892 și a murit la București la 23 octombrie 1966.

Studiul abordează două întrebări de importanță majoră, care sunt în măsură să îi vină de ajutor istoricului literaturii în analiza operei prolifică a lui Pakocs, realizate atât ca scriitor de proză, cât și în calitate de poet (șapte volume de poezii, trei volume de nuvele, două romane, o încercare de realizare a unei piese teatrale, mai multe volume de traduceri, opere semnate în calitate de coordonator). Abordarea acestor întrebări conduce la ideea potrivit căreia contextul istoric, viața publică și manifestările politice ale poetului și scriitorului Károly Pakocs se cuvin a fi tratate dintr-un punct de vedere obiectiv.

În acest fel, istoricul literaturii care se ocupă de aceste opere este obligat să facă două lucruri: 1) trebuie să găsească un context pentru opera poetică, scriitoricească și religioasă a lui Károly Pakocs în cadrul literaturii maghiare, respectiv în cadrul literaturii catolice și a celei religioase și ideologice; respectiv 2) trebuie să demonstreze valoarea literară a celor două opere de memorii ale lui Pakocs, iar în cazul celei preocupate de probleme eclesiastice trebuie să răspundă la întrebarea dacă aceasta are vreo valoare de sursă istorică relevantă.

În ceea ce privește prima întrebare, autorului studiului ne atrage atenția asupra faptului că istoricii literaturii și criticii care se angajează să analizeze și să reinterpreteze operele literare ale lui Károly Pakocs, respectiv dezvoltarea operei poetice a acestuia, trebuie să trateze cu mare atenție mai multe domenii, printre care teoria literaturii, estetica și psihologia puterilor creatoare, domenii care, în timpul vieții lui Pakocs, nu au avut parte de atenția cuvenită din partea specialiștilor. Astfel însă, problematica receptării literare, precum și cea referitoare la legăturile poetului și ale scriitorului cu trendurile specifice literaturii epocii sale devin de neocolit. Potrivit studiului, relevarea problemelor și ale conflictelor psihice personale care l-au determinat pe autor să creeze reprezintă o sarcină de primă importanță a criticii literare.

Károly Pakocs și-a redactat cele două opere de memorii în stilul său caracteristic ușor de urmărit în urma primei sale perioade petrecute în închisoare. Potrivit studiului, aceste opere reprezintă surse de informații valoroase despre personalitatea, modul de gândire specific și ambițiile personale ale poetului. Mai mult decât atât, memoriile furnizează informații cât se poate de relevante și pentru specialiștii în stilistică, lingvistica textelor, teoria comunicării și psihologie.

Bartha Katalin Ágnes: Szabédi László și Liceul Unitarian din Cluj

Cuvinte-cheie: *László Szabédi, Liceul Unitarian, Cluj (Kolozsvár), Harold Bloom*

Anii petrecuți la Liceul Unitarian au exercitat o influență determinantă asupra poeziei lui László Szabédi. Pe lângă realizarea unei schițe despre mediul familial și cel școlar al scriitorului, studiul se ocupă în primul rând de activitatea desfășurată de Szabédi în cadrul clubului literar al școlii. Dat fiind faptul că receptarea operei lui László Szabédi nu a avut în vedere până acum într-un mod sistematic și poemele realizate de acesta în perioada tinereții, autorul studiului relevă funcționarea internă a acestui atelier poetic timpuriu. Analiza oferită recurge la teoriile lui Harold Bloom dezvoltate în volumul *Anxiety of Influence* [Anxietatea influenței].

Bányai Éva: Deregionalizare. Conceptul spațiului în scrierile lui Vida Gábor

Cuvinte-cheie: *Gábor Vida, proza contemporană maghiară, „Nem szabad és nem királyi“ [Nici liber, nici regal]*

În ultimii ani, am putut asista la apariția unui număr mare de opere în proză în limba maghiară în cadrul cărora vizualizarea experienței interlingvistice și interculturale joacă un rol deosebit de semnificativ. În cadrul operelor în proză apărute în spațiul intercultural asistăm la o realizare a eterogenității spațiului cultural. Înstrăinarea față de narațiunile culturii proprii și revenirea la aceste narațiuni lasă loc unei alte culturi, un fenomen care poate fi surprins în volumul de al lui Gábor Vida cu titlul *Nem szabad és nem királyi* [Nici liber, nici regal].

Molnár Bodrogi Enikő: În vizită la finlandezii (meänkieli) din valea râului Tornio

Cuvinte-cheie: *minoritate lingvistică, finii tornedalieni, asimilare, stigmatizare, meänkieli, emancipare*

În acest studiu, autorul prezintă situația unei minorități lingvistice fino-ugrice foarte puțin cunoscute în lumea largă. Această populație, care trăiește în partea de nord a Suediei, este cunoscută, de obicei, sub numele de fini tornedalieni în cadrul literaturii de specialitate internațională.

Finii tornedalieni au fost separați de Finlanda în anul 1809, dată la care Suedia a pierdut teritoriul Finlandei în favoarea Rusiei în urma așa-numitului „război împotriva Finlandei“. Noua graniță a fost trasată de-a lungul fluviilor Tornio, Muonio și Könkämä, împărțind teritoriul omogen din punct de vedere lingvistic și cultural. De atunci, finii tornedalieni au devenit victimele unei politici de asimilare foarte agresive.

Emanciparea din punct de vedere lingvistic a finilor tornedalieni a început

în anii '80 ai secolului trecut. Limba vorbită de finii tornedalieni, numită de aceștia limba meänkieli (în traducere literală „limba noastră”), are statutul de limbă minoritară recunoscută oficial în Suedia din anul 1999. Aceeași limbă este vorbită și în nordul Finlandei, pe malul de est al fluviului Tornio, în Finlanda însă, limba meänkieli nu este recunoscută în mod oficial în calitate de limbă independentă.

Cu toate că în ultimele decenii a avut loc un important proces de dezvoltare a culturii asociate cu limba meänkieli, această limbă rămâne încă și astăzi stigmatizată și periclitată la modul serios.

Simoncsics Péter: Negarea în limbile ugrice

Cuvinte-cheie: limbile ugrice, ostyák, vogul, maghiar, negație, prohibiție, etimologie, secolul XV

Autorul demonstrează existența unui numitor comun pentru elementele de negație și prohibiție foarte diferite, la prima vedere, în limbile ugrice: en - äl - ent (m) în cadrul limbii *ostyák*, at - ul - at'i(m) în limba vogul, respectiv nem - ne - nincsen, nincsenek și particula interogativă -e în limba maghiară, construite pe rădăcina uralică auxiliară negativă e-/i-. În contradistinție față de majoritatea limbilor înrudite, caracterul verbal al auxiliarului negativ a fost păstrat numai parțial în limba ugrică. Cu toate acestea, urmele unei paradigme auxiliare verbale pot fi descoperite prin intermediul diferențierii în modalitate, realizată cu ajutorul vocalelor în limba obugriană, precum și prin intermediul distribuirii complementare a persoanelor gramaticale și a numerelor gramaticale în limba maghiară. Consoana n- inițială din particulele negative din limba maghiară ne, nem, nincs etc. este considerată drept o consoană neetimologică, în măsura în care consoana protetică nazală a evoluat în cadrul vieții separate a limbii maghiare, așa cum indică acest fapt, de altfel, și sursele scrise din secolul al XV-lea. Rădăcina negativă originală, cu inițiala în vocala e-/i- a fost păstrată sub forma particulei interogative din întrebările cu sens general din limba maghiară, spre exemplu: „Igaz-e?” [Este adevărat, nu-i așa?].

Mózes Huba: Caracterul închis și degajat al sistemelor de versificație metrică

Cuvinte-cheie: sistemul metric în poezie, poezia maghiară, caracter fix sau deschis

În prezent, poeziile maghiare cu structură ritmică fixă sunt scrise în baza uneia dintr-un număr de opt sisteme metrice. Din cadrul acestor sisteme metrice, modelele ritmice ale sistemelor trimetrice și cvadrimetrice simultane au apărut relativ târziu. Supradeterminarea metrică a poeziilor în limba maghiară, precum și caracterul bimetric întâlnit frecvent în cazul versurilor bazate pe numărătoarea silabelor indică faptul că poezia maghiară bazată pe o structură ritmică fixă rămâne încă deschisă în fața schimbărilor viitoare.

Biró Annamária: *Istoria ungarilor de János Fekete*

Cuvinte-cheie: János Fekete, operă istorică, secolele XVIII-XIX, iluminismul

Opera lui János Fekete (1741–1803), păstrată sub forma unor fragmente, a fost scrisă în anii 1800, într-o epocă a creșterii nevoii pentru operele istorice în limba maghiară. Obiectivul lui Fekete, influențat de Voltaire, a constat nu numai în simpla prezentare a istoriei ungarilor începând din anul 1526, ci în realizarea unei inovații metodologice de amploare, iar analiza operelor sale atestă, într-adevăr, faptul că evenimentele trecutului au fost prevăzute de János Fekete cu mesaje politice actuale, adresate propriei sale epoci. În urma unei scurte introduceri, studiul conține textul integral în transcriere literală.